

Διερεύνηση κατά φύλο των επιπέδων άγχους και φόβου των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που παρουσιάζουν κοινά επίπεδα ενδιαφέροντος για τους Η/Υ, όταν χρησιμοποιούν το διαδίκτυο στην επιμόρφωσή τους.

Research by gender on stress and fear levels of secondary education teachers with common interest levels for P/C, when using the Internet in their training.

Αναστασία Παναγιωτίδου, Σχολική Σύμβουλος Αγγλικής Γλώσσας, Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Περιφερειακής Ενότητας Δράμας, panagiotidou@kioulanis.gr

Ελένη Ταρατόρη Καθηγήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης ΔΠΘ

Anastasia Panagiotidou, School Advisor, panagiotidou@kioulanis.gr

Helen Taratori, Professor. Paedagogical Department of Primary Education, Democritus University of Thrace

Abstract: In this paper we investigate anxiety and fear levels, according to gender, among teachers of secondary education with common levels of interest in computers when they use the internet in order to be further educated. For this purpose we report research data from 239 teachers (75 men and 164 women) who, during the last three years, participated in online training programmes, while they had also experience from other forms of training. The research showed that when the experience or knowledge in both genders is similar, then men and women have common levels of interest for the H/Y and consequently low levels of anxiety or fear.

Περίληψη: Στην παρούσα εργασία διερευνούμε κατά φύλο τα επίπεδα άγχους και φόβου μεταξύ εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που παρουσιάζουν κοινά επίπεδα ενδιαφέροντος για τους Η/Υ και χρησιμοποιούν το διαδίκτυο με στόχο την επιμόρφωσή τους. Για το σκοπό αυτό εκθέτουμε ερευνητικά δεδομένα από έρευνα στην οποία συμμετείχαν 239 εκπαιδευτικοί (75 άνδρες και 164 γυναίκες), οι οποίοι/ες κατά την τελευταία τριετία συμμετείχαν σε προγράμματα διαδικτυακής επιμόρφωσης, ενώ παράλληλα είχαν εμπειρία συμμετοχής και από άλλες μορφές επιμόρφωσης. Η έρευνα έδειξε πως όταν η εμπειρία ή και η γνώση στα δύο φύλα είναι όμοιες τότε άνδρες και γυναίκες παρουσιάζουν κοινά επίπεδα ενδιαφέροντος για τους Η/Υ και κατά συνέπεια χαμηλά επίπεδα άγχους ή φόβου.

Λέξεις κλειδιά: έμφυλες ανισότητες, διαδικτυακή επιμόρφωση, τεχνοφοβία

Εισαγωγή

Οι Anderson, (1987), Chambers & Clarke, (1987), Hattie & Fitzgerald, (1987), Krendl & Broihier, (1992), Gattiker, (1988), Okebukola, (1993), Durndell, & Thomson, (1997), τονίζουν ότι οι άνδρες παρουσιάζουν χαμηλότερα ποσοστά άγχους από ότι οι γυναίκες, όταν χρησιμοποιούν Η/Υ. Αντίθετα οι Loyd, Loyd , et al., (1987), καταδεικνύουν τις γυναίκες να παρουσιάζουν χαμηλότερα επίπεδα άγχους από τους άνδρες, ενώ οι Chen, (1986), Collis, (1985), Collis & Williams, (1987), προσδιορίζουν, μεταξύ ανδρών και γυναικών, ασήμαντες διαφορές άγχους.

Ο Chen, (1986) θεωρεί πως όταν η εμπειρία ή και η γνώση είναι όμοια και στα δύο φύλα, τότε άνδρες και γυναίκες παρουσιάζουν κοινά επίπεδα ενδιαφέροντος για τους Η/Υ και κατά συνέπεια χαμηλότερα επίπεδα άγχους ή φόβου.

Οι Mylona, (2003) & Stanley (1998), αναφέρουν ότι οι άνδρες χρησιμοποιούν το διαδίκτυο διαφορετικά αλλά και για περισσότερο χρόνο και επιχειρούν να προσδώσουν στη μεγαλύτερη ενασχόληση των ανδρών ποιοτικά χαρακτηριστικά, τονίζοντας ότι οι άνδρες είναι περισσότερο εξοικειωμένοι με το διαδίκτυο από τις γυναίκες, ακόμη και στις περιπτώσεις όπου το μορφωτικό επίπεδο των ανδρών και των γυναικών είναι εξίσου υψηλό.

Οι Κοντογιαννοπούλου & Πολυδωρίδη, (1995), Βερβενιώτη, (1994), Φουσέκα, (1994), Μαραγκουδάκη, (2003), τονίζουν ότι στα μαθήματα θετικής κατεύθυνσης και ιδιαίτερα στη διδασκαλία των Η/Υ οι γυναίκες βρίσκονται σε χαμηλότερα επίπεδα απόδοσης και ενδιαφέροντος από τους άνδρες.

1. Η έρευνα

Στην έρευνα συμμετείχαν 239 εκπαιδευτικοί, από τους οποίους 75 ήταν άνδρες και 164 γυναίκες (πίνακας 1).

Πίνακας 1. Το φύλο των συμμετεχόντων/ουσών στην έρευνα

		Count	Column N %
Φύλο	Άνδρας	75	31,4%
	Γυναίκα	164	68,6%
	Total	239	100,0%

Οι εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στην έρευνα από τριάντα πέντε (35) διαφορετικές πόλεις της Ελλάδος, εκ των οποίων το 56,9% αντιπροσώπευε τα αστικά κέντρα (Αθήνα και Θεσσαλονίκη) και το 43,1% την επαρχία (Πίνακας 2).

Πίνακας 2. Περιοχές των συμμετεχόντων/ουσών στην έρευνα

		Count	Column N %
Περιοχή	Αθήνα - Θεσσαλονίκη	136	56,9%
	Αλλού	103	43,1%
	Total	239	100,0%

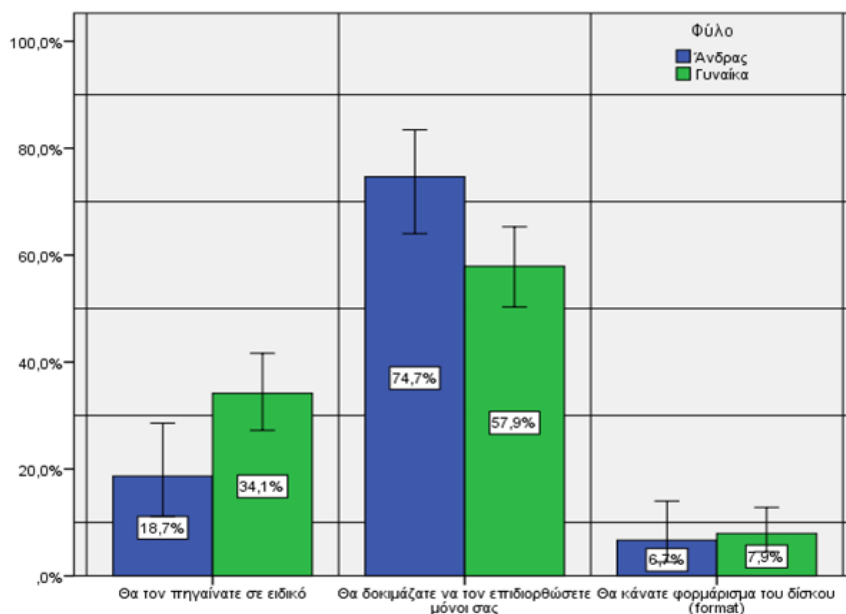
Το δείγμα υπήρξε αντιπροσωπευτικό ως προς τις ειδικότητες των συμμετεχόντων, καθώς το 58,6% εκπροσωπούσε τις θεωρητικές σπουδές και το 41,4% τις θετικές και τεχνικές κατευθύνσεις (Πίνακας 3)

Πίνακας 3. Κατευθύνσεις των συμμετεχόντων/ουσών στην έρευνα

		Count	Column N %
Ειδικότητα:	Θεωρητικά	140	58,6%
	Πρακτικά	99	41,4%
	Total	239	100,0%

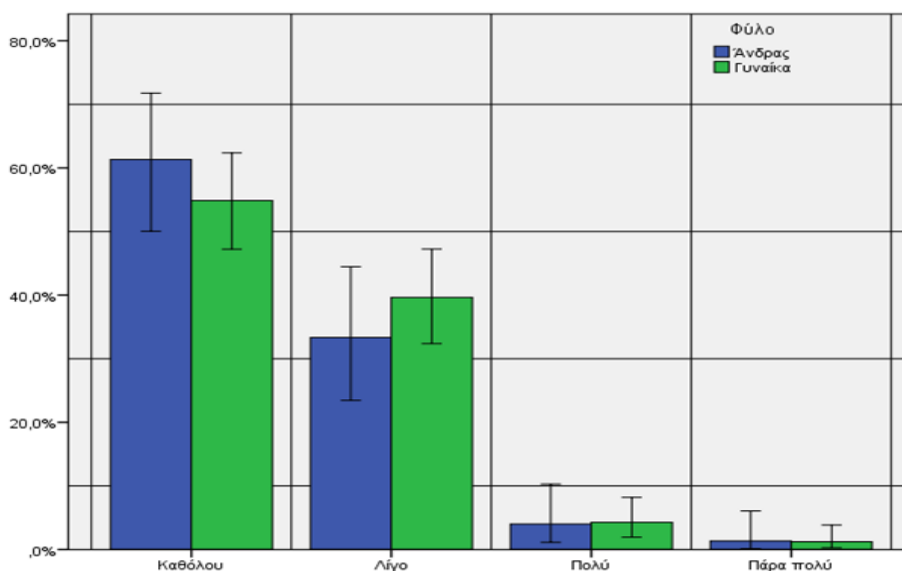
2. Τα αποτελέσματα της έρευνας

Το Διάγραμμα 1 παρουσιάζει την κατανομή εκατοστιαίων σχετικών συχνοτήτων για το σενάριο «Εάν ο υπολογιστής σας πάθαινε μία μικροβλάβη, θα τον κατασκευάζατε μόνοι ή θα τον πηγαίνατε σε κάποιον ειδικό» ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες, με μορφή ραβδογράμματος και 95% error bars. Για να μελετηθεί εάν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα τις στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στη χρήση της τεχνολογίας (αν ο υπολογιστής σας πάθαινε μία μικροβλάβη) και το φύλο, έχει χρησιμοποιηθεί ο μη παραμετρικός έλεγχος X². Ο έλεγχος X² για ανεξαρτησία υποδεικνύει στατιστικά σημαντική μέτρια συσχέτιση ανάμεσα στο φύλο και τον τρόπο αντίδρασης αν ο υπολογιστής πάθαινε μία μικροβλάβη, X²(2,n=239)= 6,602, p=,037, Cramer's V=,166. Το ποσοστό των ανδρών (74,7%) που θα δοκίμαζαν να τον επιδιορθώσουν μόνοι τους είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο των γυναικών (57,9%).

Διάγραμμα 1. Ραβδόγραμμα για το ερώτημα ‘Αν ο υπολογιστής σας πάθαινε μία μικροβλάβη...’ ως προς το φύλο.

Το Διάγραμμα 2 παρουσιάζει την κατανομή εκατοστιαίων σχετικών συχνοτήτων για το ερώτημα ‘Λαμβάνοντας υπόψη τις ταχύτατες εξελίξεις στο πεδίο της τεχνολογίας αισθάνεστε να σας αφορά η έννοια "τεχνοφοβία";’ ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες, με μορφή ραβδόγραμμάματος και 95% error bars. Ο έλεγχος χ^2 για ανεξαρτησία δεν υποδεικνύει στατιστικά σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στο φύλο και την τεχνοφοβία, $\chi^2(3, n=239) = 0,934$, $p = ,817$, Cramer’s $V = ,063$. Άρα τα ποσοστά τεχνοφοβίας είναι παρόμοια μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Διάγραμμα 2. Ραβδόγραμμα για το ερώτημα ‘Λαμβάνοντας υπόψη τις ταχύτατες εξελίξεις στο πεδίο της τεχνολογίας αισθάνεστε να σας αφορά η έννοια "τεχνοφοβία";’ ως προς το φύλο.

Ο μη παραμετρικός συντελεστής συσχέτισης Spearman's rho έχει χρησιμοποιηθεί για να μελετήσει τις στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στην τεχνολογία. Παρατηρείται ότι το φύλο σχετίζεται με το αν ο υπολογιστής πάθαινε μία μικροβλάβη, $r(239) = -.127, p = .050$, όπου οι γυναίκες θα πήγαιναν σε κάποιον ειδικό ευκολότερα από τους άνδρες, ενώ οι άνδρες θα έκαναν ευκολότερα φορμάρισμα του δίσκου από τις γυναίκες. Αυτό υποδεικνύει μερικώς ότι το φύλο των εκπαιδευτικών προσδιορίζει τις στάσεις τους απέναντι στη χρήση της τεχνολογίας.

Παρατηρείται στατιστικά σημαντική αρνητική συσχέτιση ανάμεσα στην ειδικότητα και την τεχνοφοβία, $r(239) = -.195, p = .002$, όπου οι εκπαιδευτικοί των επιστημών (πρακτικών μαθημάτων) αισθάνονται ότι τους αφορά η έννοια τεχνοφοβία λιγότερο από τους εκπαιδευτικούς των θεωρητικών μαθημάτων (Πίνακας 4).

Πίνακας 4. Spearman's rho για τις στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στην τεχνολογία

	Φύλο	Επίπεδο Σπουδών	Ειδικότητα	Ηλικία	Αν ο υπολογιστής σας πάθαινε μία μικροβλάβη	Αισθάνεστε να σας αφορά η έννοια "τεχνοφοβία";	
Φύλο	r	1,000					
	p	.					
	N	239					
Ειδικότητα	r	-,109	,040	1,000			
	p	,094	,540	.			
	N	239	239	239			
Αν ο υπολογιστής σας πάθαινε μία μικροβλάβη	r	-,127*	,016	,118	-,054	1,000	
	p	,050	,800	,069	,406	.	
	N	239	239	239	239	239	
Αισθάνεστε να σας αφορά η έννοια "τεχνοφοβία";	r	,057	,052	-,195**	-,026	-,275**	1,000
	p	,383	,425	,002	,689	,000	.
	N	239	239	239	239	239	239

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Συμπεράσματα - Συζήτηση

Από την ανάλυση των δεδομένων με τη μέθοδο των διασταυρωμένων πινάκων και ειδικότερα σε ό,τι αφορά στις συσχετίσεις «ανεξάρτητων και εξαρτημένων μεταβλητών», διαπιστώθηκε στατιστικά σημαντική μέτρια συσχέτιση ανάμεσα στο φύλο και στη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή, γεγονός το οποίο υποδεικνύει μερικώς ότι το φύλο των εκπαιδευτικών προσδιορίζει τις στάσεις τους απέναντι στη χρήση της τεχνολογίας. Ωστόσο, δεν υποδείχθηκε στατιστικά σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στο φύλο και την

τεχνοφοβία, καθώς διαπιστώθηκε ότι τα ποσοστά τεχνοφοβίας είναι παρόμοια μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Από την έρευνα δεν αποδείχθηκε ότι οι άνδρες και οι γυναίκες αποτελούν δύο ξεχωριστές ομάδες, με διαφορετικές στάσεις απέναντι στη χρήση των Η/Υ. Δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές απέναντι στο φαινόμενο της τεχνοφοβίας, καθώς τα ποσοστά μεταξύ ανδρών και γυναικών ήταν παρόμοια.

Η έρευνα δεν επιβεβαίωσε τα ερευνητικά δεδομένα των Anderson, (1987), Chambers & Clarke, (1987), Hattie & Fitzgerald, (1987), Krendl & Broihier, (1992), Gattiker, (1988), Okebukola, (1993), Durndell, & Thomson, (1997), οι οποίοι τονίζουν ότι οι άνδρες παρουσιάζουν χαμηλότερα ποσοστά άγχους από ότι οι γυναίκες, όταν χρησιμοποιούν Η/Υ, αλλά ούτε και τα δεδομένα των Loyd, Loyd, & Gressard, (1987), οι οποίοι αποδίδουν στις γυναίκες χαμηλότερα επίπεδα άγχους από τους άνδρες.

Ουσιαστικά μέσω της έρευνας επιβεβαιώνονται περισσότερο τα ερευνητικά δεδομένα των Chen, (1986), Collis, (1985), Collis & Williams, (1987), οι οποίοι διακρίνουν μεταξύ ανδρών και γυναικών, ασήμαντες διαφορές άγχους.

Ερμηνεύοντας τα πιο πάνω δεδομένα μπορούμε να υποθέσουμε ότι μεταξύ των συμμετεχόντων στην έρευνα εκπαιδευτικών δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές σε θέματα φύλου, διότι όλοι διέθεταν μεγάλη εμπειρία στη διαδικτυακή μάθηση, καθώς αυτό ήταν και προαπαιτούμενο για τη συμμετοχή τους στην έρευνα. Το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνει τη θέση πως όταν η εμπειρία ή και η γνώση στα δύο φύλα είναι όμοιες τότε άνδρες και γυναίκες παρουσιάζουν κοινά επίπεδα ενδιαφέροντος για τους Η/Υ και κατά συνέπεια χαμηλότερα επίπεδα άγχους ή φόβου.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Anderson, R. E. (1987). Females surpass males in computer problem solving: Findings from the Minnesota computer literacy assessment. *Journal of Educational Computing Research*, 3, pp. 39–51.
- Chambers, S. M., & Clarke, V. A. (1987). Is inequity cumulative? The relationship between disadvantaged group membership and students' computing experience, knowledge, attitudes and intentions. *Journal of Educational Computing Research*, 3, pp. 486–515.
- Chen, M. (1986). Gender and computers: The beneficial effects of experience on attitudes. *Journal of Educational Computing Research*, 2, pp. 265–282.
- Collis, B. (1985). Sex-related differences in attitudes toward computers: Implications for counsellors. *The School Counsellor*, 32, pp. 121–130.
- Collis, B. A., & Williams, R. L. (1987). Differences in adolescents' attitudes toward computers and selected school subjects. *Journal of Educational Computing Research*, 8(1), pp. 17–27.

- Durndell, A., & Thomson, K. (1997). Gender and computing: A decade of change? *Computers and Education*, 28, 1, pp. 1-9.
- Gattiker, U. E. (1988). Technological adaptation: a typology for strategic human resource management. *Behaviour and Information Technology*, 7, pp. 345-350.
- Hattie, J., & Fitzgerald, D. (1987). Sex differences in attitudes, achievement and use of computers. *Australian Journal of Education*, 31, pp. 3-26.
- Krendl, K. A., & Broihier, M. (1992). Student responses to computers: A longitudinal study. *Journal of Educational Computing Research*, 8(2), pp. 215-227.
- Loyd, B. H., Loyd, D. E., & Gressard, C. P. (1987). Gender and computer experience as factors in the computer attitudes of middle school students. *Journal of Early Adolescence*, 7, pp. 13-19.
- Mylona I., (2003). A study of Internet use by Greek and British academics. A contribution to the globalization debate. PhD Dissertation, School of Drama, Film & Visual Studies, University of Kent at Canterbury, Canterbury, UK. pp. 2-24.
- Okebukola, P. A. (1993). The gender factor in computer anxiety and interest among some Australian high school students. *Educational research*, 35(2). pp. 181-189.
- Stanley, T., (1998). 'Assessing the Impact of the Internet on a Group of Among Faculty at the University of Florida', Phd, Florida: University of Florida pp. 403-424.
- Βερβενιώτη, Τ. (1994) «Η αυξημένη παρουσία των γυναικών εκπαιδευτικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση», *Αντιτετράδια της Εκπαίδευσης*, 27-28, σσ. 44-45.
- Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη, Γ. (1995). Εκπαιδευτική Πολιτική και Πρακτική. Κοινωνιολογική Ανάλυση, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα. σσ. 55-90, 180-210, 330-350.
- Μαραγκουδάκη, Ε. (2003). Ο Παράγοντας Φύλο στη Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: όψεις συνέχειας και μεταβολής», στο Φύλο και Εκπαιδευτική πραγματικότητα στην Ελλάδα: Προωθώντας Παρεμβάσεις για την Ισότητα των Φύλων στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα, Έργο: Ευαισθητοποίηση Εκπαιδευτικών & Παρεμβατικά Προγράμματα για την Προώθηση της Ισότητας των Φύλων, ΕΠΕΑΕΚ II, Αθήνα: ΚΕΘΙ, σσ. 10-74.
- Φουσέκα, Μ. (1994) «Η γυναίκα εκπαιδευτικός και η θέση της στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, *Εκπαιδευτική Κοινότητα*, 25, σσ. 16-17.